

Nr 296.

Godkänd av första kammaren den 9 juni 1925.

Godkänd av andra kammaren den 9 juni 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående skyldighet för domstolarna att överlämna rättegångsprotokoll till fängvårdsanstalterna och till de villkorligt dömdas övervakare.

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion har framhållits behovet av att föreskrift utfärdades angående skyldighet för domstolarna att, i den utsträckning Kungl. Maj:t funne lämpligen kunna ske, ställa rättegångsprotokollet till fängvårdsanstalternas förfogande eller, där villkorligt straff ådömts och förordnande om övervakning skett, till övervakarens förfogande.

I den ordning 46 § riksdagsordningen stadgar har riksdagens vederbörande utskott inhämtat utlåtande över motionen från fängvårdsstyrelsen samt jämväl fått mottaga yttranden över densamma från styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar och föreståndaren för Skyddsvärnet slottspastorn A. Wirén.

Med nu rådande uppfattning av straffändamålet är det naturligt, att fängvården i hög grad måste inrikta sig på att genomföra en så vitt möjligt individuell fängbehandling till den dömdes upprättelse. Skall det lyckas fängvårdsmyndigheterna att med för den dömdes såväl som för det allmänna gynnsamma resultat utföra detta svåra och betydelsefulla sociala värv, är det givetvis av yttersta vikt, att fängbehandlingen grundas ej blott på erfarenheterna av fången under strafftiden, utan ock på en noggrann kännedom om dennes föregående levnad och miljöförhållanden, motivet till brottet och de närmare omständigheterna därvid.

Riksdagen inser tillfullo svårigheterna för fängvårdsmännen att med de knappa och otillförlitliga uppgifter om den dömdes, som nu stå dem till buds, genomföra en fruktbarande individuell fängbehandling. Även om

rannsaktionsprotokollen understundom icke skulle innehålla de härför nödiga upplysningarna, synes det dock riksdagen uppenbart, att en underlätad tillgång till dessa protokoll skulle kunna i väsentlig mån vidga kännedomen om den dömdes karaktär och personliga förhållanden.

Motionärens hemställan att rannsaktionsprotokollen i större omfattning än för närvarande måtte tillhandahållas fångvårdsmyndigheterna samt där villkorlig straffdom ådömts eller villkorlig frigivning ägt rum, vederbörande övervakare eller tillsyningsman, synes därför vara värd beaktande.

I visst fall hava domstolarna redan nu skyldighet att expediera fullständiga protokoll i brottmål, nämligen på grund av stadgandet i § 20 kungl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 21 mars 1919. Därigenom hava domstolarna ålagts, att i fall, då förordnanden meddelats om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, till vederbörande länsstyrelse översända fullständigt protokoll i rannsaktionsmålet, vilket protokoll sedermera överlämnas till uppfostringsanstalten.

Det är bekant, att den fullständiga utredning beträffande de tilltalades levnadsomständigheter samt motiven till ett brott och den tilltalades förhållande nyss före och efter brottets förövande, som avsetts i kungl. brevet den 31 oktober 1920 angående rannsaktionen i grövre brottmål ej i regel står att vinna. Den tilltalade blir vanligen hörd angående sin uppfostran och sina innehavda anställningar samt förut undergångna bestraffningar, men någon skyldighet för domstolen att närmare efterforska, på vilket sätt den tilltalade skött sig ¶ hemmet eller sin anställning, finnes icke domstolen ålagd, och sådant skulle också i regel överstiga domstolens möjligheter. Det är också erfarenheten därom, som föranlett utfärdandet av föreskrifter om obligatorisk förundersökning, då villkorlig straffdom eller tvångsuppfostran kan följa, varför sålunda i regel rannsaktionsprotokoll angående personer, rörande vilka villkorlig straffdom eller tvångsuppfostran kan ifrågakomma, i motsats till brottmålsprotokollen i allmänhet, innehålla relativt fullständiga och i möjlig mån kontrollerade uppgifter rörande en tilltalad persons föregående.

Beträffande ungdomsförbrytare, som ej anses böra undergå tvångsuppfostran och vilka numera överlämnas till särskilda straffanstalter, torde enligt riksdagens mening föreligga samma behov som för tvångsuppfostringsanstalterna att erhålla för individuell behandling av dessa fångar viktigare uppgifter om deras föregående. I fråga om övriga dömda personer torde de personliga uppgifterna i rannsaktionsprotokollet, sådana de enligt angivna föreskrifter antecknats eller i övrigt framgå av det förevarande brottets beskaffenhet, icke i samma grad vara av betydelse för den individuella fångbehandlingen. Beträffande de talrika återfallsförbrytarna torde gälla, att fångvårdsanstalterna själva besitta långt mera givande material för en sådan behandling än vad rannsaktionsprotokollen utgöra.

Vad härefter angår de villkorligt dömda har riksdagen ansett sig böra erinra därom, att vid några av de större rådhusrätterna till övervakare i regel förordnas de personer, som omhänderhaft förundersökningen. En sådan övervakare äger redan på förhand noggrann kunskap om den dömdes person samt genom den tilltalades beredvilliga erkännande, något som utgör förutsättning för villkorlig dom, jämväl om omständigheterna vid brottet. I andra fall förordnas som övervakare särskilda personer, vilka genom sin ställning till den dömda jämväl äga sådan kännedom. I de fall åter, då dessa icke äga erforderlig kännedom om sina skyddslingar, lär det, såsom ock av föreståndaren för Skyddsvärn närmast rörande villkorligt dömda framhållits, vara synnerligen angeläget att bereda övervakaren tillgång till sådana handlingar, som klarlägga den förövade förseelsen och den dömdes personliga förhållanden. Det är nämligen till dessa faktiska meddelanden, som övervakaren måste anknyta utöandet av sin funktion som övervakare i de fall, då han ej på grund av särskilda omständigheter redan äger nödig kännedom om sin skyddsling i nämnda avseenden. Övervakaren har ej heller såsom i fråga om de i straffanstalt förvarade genom de yttre förvaringsåtgärderna möjlighet att närmare lära känna och påverka sina klienter och synes alltså i lika mån och understundom i än högre grad än fångvårdsmyndigheterna kunna hava behov av rannsakningshandlingarna i sina skyddslingars mål. Även beträffande villkorligt frigivna tagas i stor utsträckning tillsyningsmän bland sådana personer, vilka förut äga personlig kännedom om den tilltalade. Något allmänt behov av särskilda protokollsutskrifter för övervakare och tillsyningsmän torde sålunda icke föreligga.

Beträffande de härutinnan erforderliga handlingarnas omfattning lär det, såsom fångvårdsstyrelsen framhållit, i regel kunna vara tillfyllest, att rapporten om förundersökning för den villkorligt dömda eller, det för den villkorligt frigivne upprättade s. k. biografibladet tillstalles övervakaren eller tillsyningsmannen.

Vid protokollens tillhandahållande bör givetvis tillses, att förfarandet i möjligaste mån underlättas för domstolarna, så att dessa ej besväras med onödiga protokollsutskrifter. Lämpligt torde vara, att domstolarna först efter gjord rekvisition skola hava att till fångvårdsmyndigheterna överlämna dylika protokollsutskrifter. Vidare torde lämpligen, såsom av fångvårdsstyrelsen ifrågasatts, kunna föreskrivas, att häktad person, som erhållit protokoll åt sig utskrivna utan avgift, bleve underkastad skyldighet att ställa dem till fängelsemyndigheternas förfogande, att protokoll, som lämnats vederbörande allmänna åklagare, skulle vid påfordran hållas fängelsemyndigheterna till handa, samt att, där rannsakningsmålet blivit av överdomstol slutligen avgjort, det exemplar av protokollet, som finnes hos domstolen förvarat, skall till fängelset utlämnas. Vidare synes det ur flera synpunkter ändamålsenligt, att protokollen, då särskild utskrift för här ifrågasvarande ändamål påkallas, tillhandahålles endast i transumt innehåll.

lande uppgifter om den dömdes personliga förhållanden, omständigheterna vid brottets begående och dylikt.

fråga om tillhandahållande av protokollsutskrifter åt tillsyningsmän för villkorligt¹ frigivna behöves endast en föreskrift, att den utskrift av rättegångsprotokollet, som legat till grund för prövningen av frågan om fångens villkorliga frigivning, vid frigivandet tillhandahålles tillsyningsmannen i den utsträckning, som kan synas erforderlig. Beträffande övervakare synes det lämpligt, att fängvårdsstyrelsen på hemställen av övervakaren efter föregående prövning verkställer rekvisition av nödiga utskrifter.

Till undvikande såvitt möjligt av att till tillsyningsman eller övervakare utlämnade handlingars innehåll — av oaktsamhet och obetänksamhet — finge en mindre önskvärd spridning synes bestämmelse lämpligen böra åvägabringas, att de till övervakare och tillsyningsmän utlämnade handlingarna skola efter viss tid återställas till vederbörande myndigheter.

I den mån bestämmelser i ovan angivet syfte kunna medföra större tunga för vederbörande domstolar, än som skäligen synes böra utan särskild ersättning påvila dem, torde det böra ankomma på Eders Kungl. Maj:t att genom lämpligt tillägg till lösenförordningen härom meddela föreskrifter.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta, att bestämmelser måtte komma till stånd angående skyldighet för domstolarna att i mål rörande till frihetsstraff dömda personer i lämplig utsträckning ställa rättegångsprotokoll eller delar därav till vederbörande fängelsemyndigheters förfogande för tillgodoseende av den individuella fängbehandlingen samt för möjliggörande för övervakare av villkorligt dömda att vederbörigen fullgöra dem påvilande uppgifter.

Stockholm den 9 juni 1925.

Med undersåtlig vörndnad.